

Vážení a milí spoluobčané,

jistě jste už zvědaví, o čem nebo o kom bude to dnešní vyprávění. Když jsem začínala psát o první světové válce, říkala jsem si, že nikdo z těch, kteří v ní položili život nesmí být zapomenut, že v historii naší obce nesmí chybět osudy těch prostých synů, manželů a otců rodin, kterých se nikdo neptal, zda hodlají položit svůj život za císaře pána a jeho rodinu, ale odvedli je z domova přímo na jatky. Říkala jsem si, že se pokusím vypátrat a zapsat jejich osudy do obecní kroniky tak, aby i v době, kdy už tady nebude nikdo z těch, kteří si je pamatovali a vzpomínali, se vědělo, jak kruté a šílené jsou všechny války.

Východiskem mi byla Pamětní deska vojinů farnosti uhřetínovské v Kosteletce nad Lázněmi sv. Kříže v Uhřetínově. Odtud jsem získala první jména padlých. Chybí tam však ti geršovští, protože patřili do farnosti měřínské, obce Pavlínovské. Pavlínov má památník padlých vojinů u kapličky, ale jsou na něm jen jména pavlínovských občanů, v Měříně je památník u starého hřbitova a tam najdete jména měřínských, proto vzpomenu na osudy geršovských vojáků touto cestou. Do Geršova se po válce nevrátili dva muži – Dufek Josef a Čížek Jan.

Dnes jsem vybrala vyprávění o jedné otínské rodině. Když čtete jednotlivá příjmení na pamětní desce – Halámek, Maštera, Maštera, Necid, Necid, Pacal, Kašpar, Kudláček, Stoček... napadne vás, zda Mašterovi či Necidovi byli z jedné rodiny. Bratři? Otec a syn? Pak začaly z databázi přibývat také jména odvedených, raněných, zajatých... a byla tu další příjmení, která se opakovala... Ta válka skutečně zasáhla do života každé rodiny, a přitom je o ní v místních publikacích tak málo napsáno... Měli jsme novou svobodnou republiku, spoustu nového, možná, že lidé chtěli na válečné útrapy rychle zapomenout a hleděli vpřed „ke šťastným zítřkům“...

Uplynulo už hodně let od doby, kdy se poslední voják vrátil domů z války, které se tenkrát neříkalo první, ale velká. Nikoho nenapadlo, že by mohla přijít další velká válka, protože si všichni obyčejní lidé přáli žít v klidu a míru. Bohužel, uběhlo pár let a začaly jsme velké války číslovat... Lidé mají krátkou paměť, proto je třeba občas i ty zlé a špatné vzpomínky oživit. Aby se vědělo.

Mašterovi

Jedním z otínských gruntů byl grunt mašterův. Matěj Maštera st. (1856) přišel do Otína z Číměře a s manželkou Antonií (1862) měli tři syny – Františka, Matěje a Leopolda. Začátek vyprávění vypadá skoro jako pohádka, ale v životě není pravidlem, že vždy vyhrává dobro nad zlem. Bývá to i jinak a jak se říká „skutečnost je někdy taková, že by to člověk nikdy nevymyslel“, ale nepředbíhejme.

Otec Maštera, půlláník, s čeledí a syny hospodařil na svém statku a propachtoval si také honitbu. Hospodářství měl přece komu předat. Měl tři syny!

Nejstarší syn, František, chtěl nastoupit kněžskou dráhu, ale osud mu vyměřil jen necelých 20 let života. Přišla nemoc a Mašterovi tak ztratili prvního syna.

Na gruntu měl asi zůstat hospodařit Matěj. O pět let mladší Leopold začal studovat. Nejdříve na obecné reálce ve Velkém Meziříčí, a nakonec se stal četnickým strážmistrem v Brně.

A pak vypukla ta Velká válka a oba syni narukovali bojovat za císaře pána a jeho rodinu...

Matěj Maštera (1883–1917)

Jak již jsem psala, před válkou Matěj doma hospodařil na otcovském gruntě. Nevěstu si našel v Kamenici a v roce 1913 se oženil. Manželům se narodila dcera Boženka. Druhá dcera, kterou pojmenovali po mamince Maruška, se narodila v roce, kdy Matěje odvedli do války.

Matěj narukoval **k vozatajské divizi č. 2** (vozatajci neboli trén, zajišťovali dopravu materiálu, zásobování). S divizí se dostal pravděpodobně **na Srbskou frontu**, protože se s **vojskem ocitnul až v Albánii**. Domů se však nevrátil.

Matěj zemřel 14. srpna 1917 v polní nemocnici v Kavele v Albánii a tam je i pochován. (Tak je to napsáno na rubu fotografie, v záznamech VHA je ale uvedena obec Karvaja. Nedohledala jsem ani jednu z nich. V Albánii jsem však místo nich našla město Kavaja, které leží na západě Albánie (kraj Tirana) v rovinaté krajině pobřežní albánské nížiny, cca 18 km jižně od přístavu Drač. Albánsky je to Kavaje, italsky Cavaia. Mohlo by dojít ke zkomolení jména města a mohlo by se tak jednat o místo, kde Matěj zemřel?)

Foto: 1 Matěj Maštera ml.

Leopold Maštera (1888–1919)

Foto: 2 Hrob strážmistra Leopolda Maštery

Nejmladší z bratrů, **Leopold, byl četnickým strážmistrem.**

Vojensky vycvičení četníci byli za I. sv. války využíváni na všech frontách rakousko-uherské armády. V týlu pak vykonávali běžnou službu – pořádkovou a dopravní.

V souvislosti s vypuknutím a dlouhodobým trváním první světové války dostali četníci také nové úkoly

– především boj proti "černému trhu". Od začátku roku 1918 přibyla četnictvu také další velmi nepříjemná povinnost – zátahy na "zelené kádry" (vojenské zběhy), jejichž počet narůstal úměrně rozkladu pravidelné rakousko-uherské armády. Většina zátahů na vojenské zběhy však nebyla úspěšná, protože se jednalo vesměs o místní muže utíkající z fronty, které zdejší obyvatelstvo pochopitelně skrývalo a ani samotní četníci před blížícím se koncem války neměli k podobným aktivitám moc chuti, a tak k takovým úkolům přistupovali poměrně velmi "vlažně".

Jak prožil válku Leopold sice nevím, ale jisté je, **že zemřel v záložní nemocnici č. 3 v Brně.** Je pochován na hřbitově v Brně.

A aby byl tento příběh celý, ještě dopovím, že v roce 1918 zemřela matka Antonie. Srdce neuneslo tolik trápení. Na gruntě tak po válce zůstala mladá vdova s nezletilými dětmi a starý tchán...

Ale život šel dál. Bylo třeba vychovat děti, osít pole, spravit dobytek... ale to už je jiný příběh.

Nakonec ještě, vzhledem k tomu, že o srbské frontě nepadla v našem vyprávění dosud žádná zmínka, přidám pár informací pro ty zvědavé:

Srbská fronta

První boje 1. světové války se odehrály v Srbsku. Rak-uherská armáda tu zahájila akce už 29. 7. 1914. Rakušanům velel Oskar Potiorek, Srbům Radomír Putnik. Zpočátku byl postup Rakušanů rychlý, protože srbské oddíly byly nepoččetné a špatně vyzbrojené. Potiorek byl plný iniciativy a nařizoval hromadné popravy srbského civilního obyvatelstva. Koncem listopadu 1914 dostali Srbové od Francie pomoc

ve zbraních a munici a situace se radikálně z změnila. Srbská ofenzíva (od 4.12.) byla úspěšná a rak-uherské oddíly rychle vyklidily Srbsko. Zcela tak padly teorie, že Srbsko bude rychle potrestáno a válka skončí do švestek.

Albanie – přechod vojsk přes řeku * Albanien – Übergang der Truppen über einen Fluss

Foto: 3 Albánie. Přechod vojska přes řeku

Foto: 4 Albánie. Přechod přes hory.

Ještě roku 1914 se k Ústředním mocnostem připojilo Turecko a roku 1915 i Bulharsko, což mělo zásadní vliv na frontu v Srbsku. Srbské úspěchy z roku 1914 už byly historií a Srbsko bylo 6.10. 1915 napadeno ze dvou stran, a navíc takovou přesilou, které srbská armáda nebyla schopna čelit. Srbové ustoupili do Černé Hory a Albánie, bohužel v listopadu a prosinci, a navíc v těžkém horském terénu.

Nakonec byla srbská vojska

přepravena dohodovým loďstvem na Korfu. r-uh. oddíly tak obsadily celé Srbsko. Prakticky po celou dobu války projevovali Češi v řadách R-uherska své sympatie malému slovanskému národu a mnozí čeští zajatci byli ochotni vstupovat do srbské armády, přestože věděli, že pokud padnou do rukou r-uh. armády, čeká je okamžitá poprava. Někteří Češi se později ze Srbska přesunuli do vznikajících československých legií v Rusku.

V Srbsku bojoval jihlavský IR 81 – IV. odloučený prapor.

Většina pěších pluků rakousko-uherské armády měla už před válkou jeden odloučený prapor, který byl posádkou na území Bosny a Hercegoviny. Rakousko-Uhersko ji okupovalo od roku 1878. Z těchto praporů pak byly sestavovány horské brigády, které tvořili v případě mobilizace rakousko-uherskou armádu určenou k boji proti Srbsku. Ve válce proto nesloužili společně se zbytkem pluku, ale byly po celou dobu součástí jiných jednotek než hlavní těleso pluku

a působily mnohdy na úplně jiném bojišti.

Jihlavský pěší pluk – IR 81 - měl čtyři prapory. Vše, co bylo dosud řečeno o bojové cestě tohoto pluku (Karpaty, Halič, ruská fronta) se vlastně týkalo I., II. a III. praporu, a právě teď jsme se ve vyprávění dostali ke IV. praporu. Říká se mu odloučený. Byl dislokovaný v Bileči a tvořil součást 6. horské brigády. Na počátku války byla tato brigáda zařazena do rakousko-uherské 6. armády určené proti Srbsku.

Jeho cesta **v 18. divizi v roce 1914 byla následující:**

- 20.-22.8. **boje u Priboje,**
- od 6.9.-4.10. **bitva na Drině,**
- 18.-30.10. **bitva na Romanja Planině.**

Od října pak byl prapor zařazen v Kombinované divizi Goiginger:

- 24.10.-15.11. **ofenziva na Valjevo,**
- 16.-28.11. **bitva na Kolubaře a Ljigu,**
- 29.11.-15.12. **porážka v Srbsku a ústup ze země**

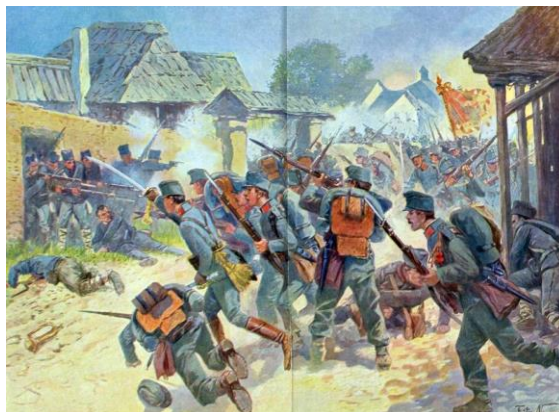

Foto: 5 Boje v Šabaku

V roce 1915 byl IV. prapor v březnu zařazen k 59. divizi, v květnu v 57. divizi

- leden až květen – nečinná fronta na Sávě
- 15. – 25. 5. **přesun na italské bojiště – sočskou frontu**
- 23.5.-22.6. rozvinutí a první boje u moře
- 8.7.-10.8. druhá bitva na Soči
- září – **přesun do Syrmie, balkánské bojiště**
- 29.9.-5.10. příprava na překročení Dunaje a Sávy
- 6.-17.10. dobytí Bělehradu a boje jižně od od Bělehradu
- 18.10.-6.11. postup do centrálního Srbska
- 6.-24.11. boje jižně od Moravy
- koncem prosince zahájení tažení proti Černé Hoře

V lednu 1916 dobyla rak-uh. vojska Černou Horu

- únor **přesun do Tyrolska, italské bojiště**
- 15.-26.5. bitva u Folgaria-Lavarone
- 27.5.-16.6. bitva u Asiaga-Arsiera

od června byl zařazen k 59. divizi a na konci června následoval **přesun do východní Haliče**

- 3.-4.7. v záloze u Delatynu
- 4.-6.7. druhá fáze bitvy u Kolomeje
- 28.7.-8.8. boje v Karpatech
- 7.-12.8. boje u Stanislavova
- 30.8.-polovina října ruská podzimní ofenziva
- 5.-6.11. boje u Kirlibaby
- 28.11. boj mezi Botosul a Capul

v zimě 1917 probíhaly lokální boje u Kirlibaby

- 24.-30.7. postup do Moldávie
- konec července – polovina srpna postup do Bukoviny
- druhá polovina srpna a počátek října boje u výšiny Ciota

(od konce roku 1917 **součástí nového 108. pěšího pluku a bojoval na italské frontě**)

Když už jste dočetli až sem, a protože zbylo ještě nějaké místo, přidávám výňatek z válečného deníku J. Herbena, českého politika, spisovatele, novináře a člena Maffie z roku 1914:

25. prosince

Dostáváme do redakce dopisy z bojišť od vojáků. Jejich obsah je neuvěřitelný. V dešti a sněhu se střídavě plahočí čeští vojáci, spávají v mokru nebo mrazu v zákopech, ve smrdutých jamách, mají omrzlé nohy, jsou souženi hmyzem, jenž rozrývá těla hnusnými ranami. Co se blížily Vánoce, byly pošty a ještě jsou zavaleny bedničkami a balíčky vojákům. Ubozí vzpomínají ubohých. Papež navrhl válčícím stranám, aby pro vánoční svátky uzavřely příměří. Rusko a Francie zamítly návrh z vojenských důvodů. Nezpívaly se tedy včera vánoční koledy v zákopech, jako se zpívaly roku 1870 na bojišti francouzsko-německém, když na okamžik ustalo vraždění.

Další úryvek je z jiného válečného deníku – z roku 1914, o Vánocích psal „austriják“ z Valjeva:

Seznámil jsem se asi týden před Vánoci s pivovarskou chasou. Když rakouské vojsko obsadilo Valjevo, nako-mandovali do opuštěného pivovaru sladčáky, samé Čechy od 85. pěšího regimentu plzeňského. Také tam byl mezi nimi Kejí, syn sládky z holešovického pivovaru Praha VII. Na Štědrý večer jsme všichni vzpomínali, maso z krávy jsme dostali syrové a tajně jsme z něj na školní světnici dělali guláš. Kuchyň byla na dvoře a tam to nešlo. Bylo moc očí všude, a všem jsme nemohli dát. Mimo toho jsem pekl palačinky, k tomu pivo. Bylo dobré. Také elektrické osvětlení jsme si zařídili, sami bez ptaní jsme se připojili na síť. Udělal jsem vypínač k svému lůžku, na zemi u okna jsem spal, na prkně na okenní zdi byl provisorní vypínač. Přišli k nám na návštěvu srbští vojáci, když nás slyšeli po večeri zpívat: „Narodil se...“ Byl jsem smluven s Faloutem, ten stál u vypínače, na mé komando zapnul neb vypnul světlo, já byl na druhé straně a srbští vojáci se divili, že na můj rozkaz „samo“ se světlo rozsvítí nebo zhasne.

Poslední úryvek je z deníku A. Frice o bojích na Drině, také z roku 1914.

19. září, sobota

Dnes je to měsíc, co jsme prehalí ze Srbska... Jak ty bídné časy ubíhají! Ráno nás přestřelili z našich krásných dekunků do jiných, po 5. kump. Vařili kafe. Pane Bože, bude už jednou těch trampot konec? Věru jsme už potrestani dost! Jen těch mrtvol v Sávě co tu plave! Jak se můžeš na to dívat, Bože? A samí čeští kluci většinou! Nezbývá než doufat v Boha, že přece změnu přivodí. Včera se říkalo, že bude do večera rozhodnuto vyjednávání – a večer to šlo vesele dál! Kdy už bude konec? Večer nás honili z místa na místo, konečně jsme se zakopali – a šlo se zas jinam do feuertlinie. Za noc 5x střelení obrovský.

20. září, neděle

Ty naše neděle! Ráno přišel rozkaz Vorrücken. Došlo k tomu až v 1/2 11, došli jsme asi 300 kroků do kukuřice, tam jsme byli až do 4, pak najednou se všecko obrátilo a letělo se zpátky. Marné volání Mühlbauerovo a jiných, kteří měli pravdu, protože na útěku dáváme Srbům lepší cíl. A taky jo. Než jsme doletěli zpátky do dekunků, těch zabitých a raněných! Taky náš hejtman raněn. Snášeli se pak ranění z deště kulek. Ze znovu zamýšleného angriffu sešlo, zůstalo se v místě, přeházení všecko dohromady. Pro vodu. Dnes jsme v poledne snědli konservu. Večer zas na sucho se „žilo“ dál. Noc jako včerejší, jenže nepršelo, na štěstí.

Použité zdroje:

- [ÚDAJE Z MATRIK A DATABÁZÍ VHÚ A VÚA](#)
- [FOTOGRAFIE Z BLOGU SPOLEČNOSTI SIGNUM BELLII](#)
- [FOTOGRAFIE A VZPOMÍNKY POSKYTNUTÉ RODINAMI DOLEŽALOVÝCH A ŽANDOVÝCH](#)
- [FILIP, VLADIMÍR - SCHILDBERGER, VLASTIMIL: 1. SVĚTOVÁ VÁLKA: 1. WELTKRIEG : 1914-1918](#)
- [HORÁKOVÁ, PAVLA – JIŘÍ, KAMEN: PŘIŠEL BEFEL OD CÍSAŘE PÁNA – PŘÍBĚHY ČECHŮ ZA PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY](#)
- [ÚDAJE Z WEBU WWW.VALKA.CZ](#)
- [FOTOGRAFIE Z WEBU SPOLKU PRO VOJENSKÁ PIETNÍ MÍSTA WWW.VETS.CZ](#)